

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

KUNSTHALLE SZOMBATHELY

ISSN 0239 1910
ISBN 963 8368 57 8

Bevezetőt összeállította:
Dr. Gálig Zoltán

Fordítás: Bíró Zsolt

Nyomdai kivitelezés:
Linea Nyomda, Szombathely

A kiadványt támogatja:
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Vás Népe szerkesztősége
Szombathelyi Képtár Baráti Köre
Megoldás Környezetvédelmi és Kereskedelmi
Kft. Szombathely

Felhasznált irodalomban rövidítések

ML: Művészeti lexikon (I–IV köt.)
(főszerk. Zádor Anna, Genthon István)
Bp., Akadémiai K., 1975–1984.

KMML: Kortárs magyar művészeti lexikon
(I–III köt.). (főszerk. Füz Póter)
Bp., Enciklopédia K., 1999–2001.

Bibliográfia:

Dr. Ipkovlehné Szakály Ildikó:
Amos Imre – Komoróczy Tamás
Joo Zsoltné Flór Tamilla:
Kenez Andras – Ziffer Sándor

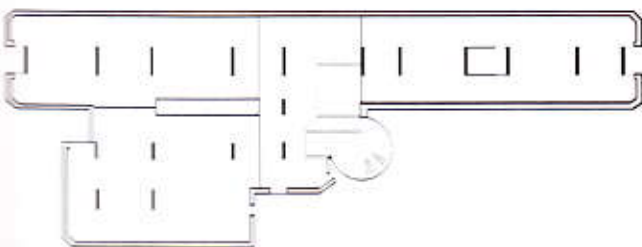
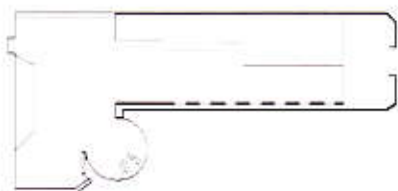
A kötetet tervezte és szerkesztette:
Reeczár Ágnes

Ezzel a kiadvánnyal szeretnénk némi ízelítőt adni a Szombathelyi Képtár gazdag gyűjteményéből. Természetesen mindez csak töredéke a több ezer műtárgynak.

A válogatás több szemponton alapul: elsősorban az állandó kiállítás került a fókuszba, ezen belül is azok a művek, amelyek eddigi tapasztalataink szerint a legnagyobb figyelmet váltották ki. Nem tekinthetünk el ugyanakkor a raktárban őrzött értékeinktől sem, így számos esetben olyan alkotásokat választottunk ki, amelyek még nem szerepeltek azóta, hogy a gyűjteménybe kerültek. Hasonló a helyzet a grafikákkal, amelyek ritkán lehetnek kiállítva. Kiegészítjük a műveket egy rövid bemutatással, amelynek célja nem egy mélyreható műelemzés, hanem néhány szempont segítségével eligazítjuk azt, aki erre kedvet érez. Fogjuk fel ezt egy sajátos tárlatvezetésnek!

Bízom benne, hogy a képek, a szövegek és az életrajzi adatok segítségével hasznos kiadványt adunk a tisztelt Olvasó kezébe.

dr. Gálig Zoltán
igazgató

A Szombathelyi Képtár 1985-ben nyílt meg, létrehozását a Képtárpépítő Egyesület kezdeményezte, Dr. Gonda György vezetésével. A képtár kezdetben szervezetterileg a megyei múzeumi hálózat része volt, ettől 1995-ben vált le és azóta önálló intézményként működik. A Szombathelyi Képtár fenntartói: Vas Megyei Önkormányzat Közgűlése és Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgűlése.

A képzőművészeti gyűjteményről

Képzőművészeti gyűjteményünk működése 1985 előtt sok más intézményhez hasonlóan megyei keretek között történt, de maga az anyag a mindenkor helyi gyűjtési koncepció szerint alakult, továbbá az adományozóktól függően. Egyik ilyen meghatározó elem a Derkovits-képek idekerülése, amelyet a Dési-lagytűk követett. A hetvenes évek közepén felgyorsult a gyűjtés tempója, a képtár felépítésének elhatározása koncepciót és anyagi hátteret biztosított ehhez.

Elsősorban a 20. századi és kortárs magyar művészet bemutatására és feldolgozására hívatott, de gyűjteménye és kiállításainak egy része egyaránt kapcsolódik az elmúlt évszázadok művészetéhez. A képtár országos gyűjtőkörű múzeum, amely évente 15–20 időszak kiállítást rendez és ebben a minőségben, a „Kunsthalle” intézménytípushoz sorolható. A kiállításokon egyéni művészek, csoportok, tendenciák mutatkoznak be, de gyakoriak a tematikus kiállítások. Magyar és külföldi művészek szerepelnek, gyakoriak a több nemzetre kiterjedő kiállítások. Kiállításaink az itteni bemutatok után gyakran indulnak útra más országokba. Ilyen jellegű kiállítások helyszíne volt Ausztria, Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Németország. Gyakran közvetítették külföldi kiállításra kortárs művészeket.

Az épület 2000 megújultól kiállításról rendelkezik, amely három, egyenként ora 500 megtekintőre, nagyobb kiállításról jelent, de vannak kisebb galériák, amelyek kisebb jellegű ki-

állításoknak adhatnak helyet. Jól felszerelt festményrestaurátor műhely, 10 000 kötetes szakkönyvtár és adattár tartozik még az intézményhez. Ezenkívül van még konferencia- és vetítőterem, gyermekfoglalkoztató, amely lehetővé teszi múzeumpedagógiai programjaink megvalósítását és az iskolás korosztály számára befogadhatóvá teszik a modern művészeti törekvéseket.

A kedvező feltételek miatt számos alkalomból rendeznek nemzetközi fogadásokat, találkozót, Törzsgyűjteményében régebbi (17–19 sz.-i) darabokat is őriz, de a művek többsége, az intézmény jellegét meghatározó alkotások a 20. sz.-i magyar művészetekhez kötődnek. A képtár szakemberei a gyűjtéssel és a kiállításon való bemutatással arra törekednek, hogy a nézők és szakemberek megismerhessék a nemzetközi áramlatokkal lépést tartó művészek munkáit. Ilyen jellegű alkotások reprezentálják a korai magyar avantgárdot (Kassák Lajos és köre), illetve a politikai elnyomás ellenére erőtlenül kibontakozó pop, minimal, koncept artot.

Az e témakörből származó munkák alkotóinak jelentős része külföldre távozott, de a mai napig szoros kapcsolatot tart az anyaországgal. Sok kép származik a 80-as évek új festészeti hullámából. Jelenleg a gyűjtés kisebb ütemben folyik, ugyanakkor folyamatosan sikerül magas színvonalú kortárs műveket vásárolni pályázati úton. Műfajilag széles a választék, a hagyományos festésztől a multimédiás alkotásokig terjed a gyűjtött anyag. A kiállítások szakmai hátteret tudományos kutatómunka biztosítja, amelynek tárgya a régebbi és kortárs magyar művészet, és a kortárs nemzetközi művészet.

1999 végén nyílt meg a Szántó Piroska Emléklakás (Budapest Várkerület rajpart 17.) a képtár fiókintézményeként.

A Szombathelyi Képtár képzőművészeti gyűjteménye 5000 tétel tartalmaz, 2500 darabból áll tisztegyűjteménye, amely a magyar fal- és tértől, valamint a magyar és nemzetközi miniatűrteremtől jelentős alkotásokat reprezentálja.

A textilgyűjteményről

A magyar textilművészet dinamikus és jelentős változásai több mint 30 éves múltra tevéthetők vissza. A korszak kezdetét az 1969-es Textilkiállítás jelentette, melyet az 1968-ban Budapesten megrendezett Textil Falikép '68 anyagából állítottak ki Szombathelyen, a Savaria Múzeumban. Az elvi elképzelés az volt, hogy a textil a ker-őlvatjának megfelelő belsőépítészeti funkciókat kapjon. Középletek, színházak, szállodák, hivatalok, éttermek, kultúrházak szigorú beton terem hágy és emberi módon alakítják át, nem önálló applikációként, hanem az építészettel együttműködve, természetes alkotótársaként a tervezés pillanatától részt véve a belső környezet kialakításában. Időközben a műfaj önálló műzumi teret nyert, iparművészeti kiállítások, nemzeti árfogó tárlatok szerves részeként.

gy került megrendezésre 1970-ben Szombathelyen a Savaria Múzeumban az első textilbiennálé, amelyhez 1975-től a miniatúrtextilek országos, majd 1976-tól nemzetközi bemutatója is csatlakozott, valamint elkezdődött a múzeumban a biennálékra szereplő művek legjobbjainak gyűjtése.

A hetvenes évek közepétől fokozatosan, de egyre határozottabban, a műfaj egyre komolyabb teoretikai aktivitást váltott ki. Ekkor indult el egy kezdeményezés, mely kétségtelenül meghatározta a következő biennálék irányvonalát. Itt főleg az anyagszerűség dominált, a fizikailag kiszámított tűrésű határok: feszítés, roncsolás, égetés határozták meg a „textil utáni textilt”.

A változást az 1980-ban megrendezett „Gobelin” tematikájú biennálé jelentette, amely bizonyította, hogy számosan dolgoznak ezen a területen. 1990-ben jelentős fordulat következett be a textilgyűjtemény sorsában, döntés született arról, hogy a Savaria Múzeumból – mely addig helyet biztosított a biennálék megrendezésére és a textilművek gyűjtésére – a Szombathelyi Képtárba helyezik át a gyűjteményt, valamint 1992-től a biennálék helyszíne is a Szombathelyi Képtár lett.

A '90-es évektől az alkotókat már kevésbé a műfaj önmeghatározása foglalkoztatta, az érdeklődés egyre inkább a tematika irányába fordult. Az 1996-ban, 1998-ban és 2000-ben megrendezett biennálék a múltba kalandoztak hennünket. A honfoglalás, a szabadságharc, valamint az államalapítás témaköre került a középpontba. A textilgyűjtemény nagy részét a nemzetközi miniatúrtextil gyűjtemény teszi ki. A minitextilek kis méretük miatt (20 cm x 20 cm) alkalmasak gondolatok, érzelmek, ötletek cseréjére. A minitextil művészetben nincsenek szembetűnő sajátosságok, nem léteznek iskolák. Mégis időről időre láthatók átvatok, tendenciák, hol a textiltől idegen anyagokkal dolgoznak szívesebben a művészek, hol pedig a természetes anyagok felé irányítják a figyelmüket. A XX. század végével a Szombathelyi Képtárban új korszak kezdődött a textilkiállításokat illetően. A rendezők és a szakma közös döntése alapján a korábbi kétévente megrendezett biennálék helyét felváltották a háromévente megrendezésre kerülő textiltriennálék. 2003 júniusában mutatkozott be az 1. Textiltriennálé.

Az állandó kiállításon szereplő munkák egy kis betekintést adhatnak a látogatóknak Magyarország legnagyobb kortárs textilgyűjteményébe.

We would like to give by this publication a taste of the collection of the Szombathely Gallery. Of course, we can only show a fraction of the several thousand pieces. The selection is based on several aspects: first of all, the permanent exhibition was in focus; within this, special attention was paid to the artworks that aroused the highest interest. At the same time, we must not forget the values kept in our storehouse, thus artworks were also selected that were not exhibited and were included into the collection. Rarely-exhibited graphics are in the same situation. Artworks are provided with a short introduction, with the aim to offer a few orientation points for those interested, rather than an in-depth analysis. Let's take it for a peculiar exhibition guide!

I believe that through the pictures, texts and geographical data we were able to provide a useful publication to the reader.

Dr. Zoltán Gálgyi
Director

The Szombathely Gallery was opened in 1985; its establishment was initiated by the Képtárépítő Egyesület (Gallery Building Association), with the leadership of Dr. György Gundá. Initially, the Gallery was an organisational part of the county's museum network, and was separated from it in 1995, operating since then as independent institution.

The operation of our fine art collection was carried out within the frames of the county; however, the material itself was collected according to the current collection concept as well as depending on the donors. The donation of the Derkovits pictures constitutes a determinant element, followed by the Dési legacy. The pace of the collection activity speeded up in the mid-seventies, the concept and financial background being provided by the decision regarding the building of the Gallery.

The Gallery is primarily intended to present and work up the 20th-century modern Hungarian art; however, its collection and a part of its exhibitions are connected to the art of the past centuries.

The Gallery is a museum collecting from within the country, and organises 15-20 temporary exhibition each year - according to these, it can be classified as a "Kunsthalle"-type institution.

Individual artists, groups, trends are introducing themselves on the occasion of these exhibitions; however, the thematic exhibitions are also frequent. Hungarian and foreign artists are present; the exhibitions often comprise several countries. Our exhibitions, after the premiere at Szombathely, often start off to other countries as well. Austria, Czech Republic, Slovakia, Poland and Germany also hosted such exhibitions. We often present contemporary artists on abroad exhibitions.

The building has a 2000 square meters exhibition space, meaning three rooms of about 500 square meters and several smaller galleries providing space for chamber exhibitions. A well-equipped painting restoration workshop, a 10,000-volume specialized library and database also belongs to the institution. Beyond these, there are a conference and a viewing room, a play-room - enabling us to realize our museum pedagogy programmes and rendering the modern artistic trends to be understandable for the pupils.

Owing to the advantageous conditions, numerous international receptions and meetings are organized here. The Gallery keeps older (17th-18th century) pieces in its base collection, however, the majority of the artworks are creations determining the character of the institution, being connected to the 20th-century Hungarian arts. The Gallery's experts endeavour by their collection and presentation work to inform the viewers and the professionals about the works of the artists, keeping pace with the international trends. Such works of art are representing the Hungarian avant-garde (Lajos Kassák and his sphere) as well as the pop art, minimal art and concept art that have been developed despite of the political suppression.

A significant part of the artists working in this area left the country, however, keeping strong relations with their homeland. Many pictures come from the new painting wave of the 80ies. Presently, the collection work is performed in a minor pace; however, we continuously buy high-level contemporary works through tenders. There is a wide scale of genres, the collected material ranging from the traditional painting to the multimedia creations. Scientific research work ensures the professional background of the exhibitions; the subjects of the research are the former and contemporary Hungarian art and the contemporary international art.

In the end of 1999, the Piroška Szántó Memorial House was opened (address: Budapest Vörkert rakpart 17.) as a branch institution of the Gallery.

The fine art collection of the Szombathely Gallery comprises about 5,000 pieces, its textile collection includes 2500 items, representing the significant creations of the Hungarian wall and space textiles as well as the Hungarian and international miniature textiles.

The Textile Collection

The Hungarian textile art's dynamical and significant developments have a past of more than 30 years. The Textile Exhibition in 1969 was the beginning of this period, exhibited at Szombathely, in the Savaria Museum from the material of the Textile Wall Pictures '68, organized at Budapest. The theory was to provide the textile with interior design function according to the period's fashion. They transform the strict concrete spaces of public buildings, theatres, hotels, offices, restaurants, culture centres in a smooth and humanly manner - not as a posterior application but co-operating with the architects, as natural fellow-creator, participating from the beginning in the formation of the interior environment. Meantime, this genre gained its independent museum space, as integral part of applied art exhibitions and comprehensive national exhibitions.

In this way, in 1970, the first Textile Biennale was organised at Szombathely, in the Savaria Museum, accompanied from 1975 by the national miniature textiles and from 1976 by the international miniature textiles' exhibition; the museum commenced to collect the best works in the biennales.

From the mid-70ies, gradually, but with a growing determination, the genre triggered increasing theoretical activities. Then, an initiative appeared that undoubtedly determined the guidelines of the following biennales. Here, mainly the materials prevailed, the physically calculated tolerance limits: stretching, tearing, burning defined the 'textile following the textile'

The change was the "Gobba" biennale organized in 1980, proving that a large number of artists were working in this field. In 1990, an important turn occurred in the fate of the textile collection; a decision was adopted according to which the collection is to be moved from the Savaria Museum - providing the venue

for the biennales and the collection of the textile works - to the Szombathely Gallery; beginning with 1992, the Szombathely Gallery became the venue for the biennales as well. Beginning with the 90ies, the artists were less engaged in self-definition of the genre, they were increasingly dealing with the thematic. Biennales organized in 1996, 1998 and 2000 led us to the past. The Hungarian Conquest, the War of Independence and the foundation of the state were brought in the focus. A large part of the textile collection consists of the international miniature textile collection. The minitextiles, owing to their small sizes, (20 cm x 20 cm) are appropriate for the purpose of exchanging thoughts, emotions and ideas. In the minitextile art there are no striking particularities, there are no schools. Still, from time to time, there are fashions, tendencies; some times the artists prefer materials strange to the textile, or they are focusing to natural materials. By the end of the 20th century, a new era has commenced in the Szombathely Gallery in the terms of textile exhibitions. According to the mutual decision of the organizers and the professionals, the former, biennale exhibition was substituted for the three-yearly organized textile triennales. The First Triennale was introduced in July 2003. The works in the permanent exhibition provide a small insight to the visitors into the largest contemporary textile collection of Hungary.

165. Ilés feltámasztja a careftal özvegy fiát, 1690 körül

vászon, olaj, 131,5x154 cm, Ltsz.: 54.29.

A jelenet Ilés próféta életének egyik eseményét örökíti meg. Careftában lakott egy szegény özvegyasszonynál, akinek attól kezdve sem olajos korsója, sem lisztes szakajtója nem ürült ki, majd feltámasztotta apját. A történet párhuzamba állítható az újszövetségi naimi ifjú, vagy Lázár feltámasztásának elbeszélésével. Az öt alak szinte szétfeszíti a keretet, a mozdulatok, a hullámzó drapériák mozgalmasságot kölcsönöznek a képnek. A szereplők megformálásában Loth „Izsák megáldja Jákobot” című műve szolgált előképpel. Az erős fény-árnyék játék, a visszafogott színek a festői esésén túljutott művész konzervativizmusát, de nagyfokú mester-ségbeli tudását is tükrözik. E téma több változatban ismert: az eredeti eltűnt képhez igen közelálló a szombathelyi. Gyengébb variánsa az a műhelymunkában készült két másolat, amely a Herberstein- és az Eggenberg-kastély gyűjteményében található.

ZÁBORSZKY GÁBOR

(Budapest, 1950 –)

A Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakán végezte művészeti tanulmányait 1970–1974 között, 1974-től 1976-ig továbbképzőt grafikai és murális szakon, mestere Kádár György, Kokas Ignác, Kocsis Imre, Derkovits-ösztöndíjban 1977–1980-ban részesült. 1980-tól a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára, a Magyar Iparművészeti Főiskola adjunktusa 1989-től 1995-ig, 1993-ban Bonnban dolgozik a város ösztöndíjasaként. 1996-ban München ösztöndíjasa, 1998-ban a Philadelphia University of the Arts vendége. Az 1970-es években korai grafikáinak hangsúlyos eleme a foto, festményeibe földanyagok, homokfelileték épültek. Az 1980-as években a térbe való kitépes kényszere jellemző. Dombornívei az organikus, sejtelmes, természetre utaló képzetek szintéziseként születtek meg. Az 1990-es években hangsúlyosabbá vált a papír és papírmassza alapanyagként történő felhasználása. Művein egy-

166. Emlékmű Joseph Beuys-nak, 1990

farostra kasírozott vászon, vegyes technika.

1. 155x100x5 cm, 2. 159x100x5 cm, 3. 108x45 cm

Ltsz.: P97.4.1-3.

ségbe olvadnak a transzcendens, misztikus elemek, valamint a tárgyí idézetek, az elvonat fogalmi és a konkrét forma vonatkozások. 1995-ben Munkácsy-díjjal tüntették ki.

Kiállítások (válogatás): Stúdió Galéria (Bp., 1977); Fészek Galéria (Bp., 1978, 1997); Dorotyia Galéria (Bp., 1987, 1994); CIRU G. (Luxemburg, 1997); Városi Művészeti Múzeum (Győr, 2002).

(KMMI; Záhorszky Gábor (tan. Ede Gábor), Bp.; Balassi K., 2004.)

Ezen az alkotáson egyszerre látunk sík jellegű elemeket és szobrászi formát is, mégpedig úgy, hogy formailag egymásnak szorosan megfelelnek. A mű által felvetett problémák, az ezzel kapcsolatos motívumhasználat túlnutal a szűkebben vett tér- és időbeli kapcsolatokon. A háttér diptichonjának megformálása ősi barbár nyersséget tartalmaz, míg a gondosan felvitt arany felület már kifinomult transzcendenciára utal. Ezt még tovább fokozza az az érzékeny tónusbotatás, amely az arany szín két árnyalatát hordozza sík-geometrikus motívum alkalmazásával. Az előtérben megjelenő hosszanti figura egyértelműen antropomorf utalást hordoz.

ZIFFER SÁNDOR

(Éger, 1880 – Nagybánya [Baia Mare, Románia], 1962)

1894-ben egy évig a budapesti Ipari Rajziskolában tanult, és 1895-ben beiratkozott az Iparművészeti Iskola díszítő-festő szakára. 1900-ban megszaktíva tanulmányait, Münchenbe utazott, ahol a Rajor Királyi Akadémián Raupp professzor osztályát, majd Azhe iskoláját látogatta. 1901-ben beiratkozott Hollósy Simon magániskolájába. Budapesten első ízben 1904-ben szerepelt kiállításon Hollósy iskolájával. 1906-ban Nagybányára költözik, és kisebb megszakításokkal élete végéig itt élt. Ebben az évben Párizsban részt vett az Őszi Szalon megnyitáson. 1907-ben Bretagne-ban dolgozott, majd ősszel Budapesten mutatta be műveit a Műcsarnok Őszi Tárlatán. 1908-ban a MIÉNK kiállításán mint meghívott vett részt. Az I világháború idején Németországban, főleg Berlinben élt. 1918 őszén visszatér Nagybányára. Az 1920-as években alkalos kompozíciókat, később tájképeket festett, az expresszionizmus jegyében. 1927-ben a KUT törzstagjai közé választották, és ebben az évben az Ernst Múzeum csoportkiállításán szerepelt. 1929-ben Hamburgban rendez önálló kiállítást. 1930-ban önálló tárlata nyílt Kassán. 1931-ben kilép a Nagybányai Festők Társaságá-